

בעזהש"ת

קונטרס

עץ החיים

והוא מאמרי מחשבה וחסידות
שנאמרו לפני בחורי חמד כהכנה לקראת
חג השבועות

ע"י הגאון החסיד
הר"ר דוד רוח שליט"א
מו"ש בשיבת 'היכל התלמוד'
בנשיאות מורינו הרב שליט"א

~ ~ ~

יו"ל ע"י תלמידיו שומעי לקחו
לקראת חג השבועות תשפ"א

המאמרים הללו הם מתוך הספר 'חסדי דוד'
העומד לצאת לאור בקרוב בעזהשי"ת

כל הזכויות שמורות

להגהות הערות והארות
וכן כל מי שרוצה להשתתף בהוצאת הספר 'חסדי דוד'
נא לפנות להבחור

משה דוד ישראל הלפרן

1628 57th Street
Brooklyn NY 11204
(845) 422-0737

נסדר ונדפס ע"י:

ישר גראפיקס

347.528.6918

תוכן המאמרים

מאמר פנים בפנים דבר ה' (הכנה לשבועות תשפ"א).....א

הנפק"מ בין הבריאה והתורה / הכרה על ידי פעולה והכרת פנים בפנים / עבודת האבות - הכנה לתורה / איסור אכילת עץ הדעת והצווי לאכול מעץ החיים / הטעם שאחר אכילת עץ הדעת נאסר בעץ החיים / סוד הקידושין ע"י דאסורה אכו"ע / החיות של הרע אינו אלא מקליפת נוגה / מדריגת האבות - עץ הדעת טוב / מן העץ אכל וברא את העולם, עץ הדעת או עץ החיים / כל אומן שונא בן אומנתו - היפוך פנים בפנים / טעותו של אדם הראשון / מנוח עם הארץ היה / עץ הדעת התגברות האשה עץ החיים השפעת האיש / הטעם שפנים בפנים נקראת חיים / התורה הוא טוב או חיים / הטעם שמעשה בראשית נקראו מאמרות ותורה נקרא דברות / לפרוש ממנה איני יכול / הרושם של לוחות ראשונות / הטעם שעושין בשבועות עסק מתורה יותר מכל המצוות

מאמר עץ חיים היא (קונטרס תורת החלב תשע"ט).....יז

החידוש של שבועות על שאר ימים טובים / הטעם שלא נצטווה אדה"ר במצות עשה / תכלית עבודת האדם אכילת עץ החיים / במתן תורה חזרו ישראל לדרגת אדה"ר קודם החטא / עניני חסידות אי אפשר לצוות עליהן / כל אות מוקף באור מקיף / אכילת חלב מושרש בעצם החיים / רמזים במספר חלב / הטעם שהיה צווי גם על מ"ע בעשרת הדברות / ביאור המנהגים להעמיד אילנות, לאכול חלב ולימוד הלילה / 'נעשה' - רומז למנהגי ישראל שלא נשמעו בפירוש

מה אדיר שמך בכל הארץ (קונטרס תורת החלב תשע"ח).....כה

מאמר שאו שערים ראשיכם (הכנסת ס"ת - טבת תשפ"א).....כז

מהו השמחה של הכנסת ס"ת / דבקו שערים זה בזה

מאמר פנים בפנים דבר ה'

הנפק"מ בין הבריאה והתורה

יש לדעת מהו מעלת התורה יותר ממעלת הבריאה שהרי לכאורה מעלת התורה הוא שהוא חכמתו של הקב"ה כביכול אשר הוא וחכמתו אחד, אמנם 'בראשית ברא אלהים' (בראשית א א) ומתרגמין 'בחוכמתא', וכדאיתא (זו"ק ח"צ קס"א ב) 'קודשא בריך הוא אסתכל באורייא וברא עלמא', נמצא שכל הבריאה הוא גלוי חכמתו 'יתברך וא"כ אע"פ שאין חכמתו מפורש בהבריאה כמו בהתורה מ"מ הרי הוא מין במינו ולא שיך לומר שהתורה הוא גלוי שאינו בערך הבריאה שהרי גם הבריאה מגלה חכמתו יתברך

הכרה על ידי פעולה והכרת פנים בפנים

אמנם ביאור הדבר ע"פ ששמעתי ממורי שליט"א, כי יש ב' דרכים היאך להכיר את האדם האחד על ידי שרואה פעולותיו, כאשר הפועל פועל איזה פעולה בחכמתו אף בשעה שהפועל מסתלק, מ"מ הרואה פעולתו מכיר בבחו דרך

פעולתו, כי כל פעולה מעיד על כח הפועל ודרך הב' הוא על ידי פגישה ואז אין זה על ידי פעולה שמעיד על פועל אלא שמכיר בהפועל בעצמו, והדרך הזו נקראת יחוד פנים בפנים, שמכיר את עצמיות הפועל. משא"כ בדרך הא' אינו מכיר במהות הפועל, שהרי מעולם לא ראה את הפועל אלא שראה פעולתו, והבין דבר מתוך דבר שיש כאן פועל הראוי לעשות פעולה כזו, ואותן הב' דרכים הם שני אופני הכרה בהקב"ה, הראשונה ע"י הבריאה שהוא פעולת הקב"ה, כעין 'אין בירה בלא מנהיג' (עי' גר"ר לט א). והשני דרגא דתורה 'פנים בפנים דבר הוי"ה עמכם' (דברים טז ד). זאת אומרת כי משמעות תיבת בריאה נשתנה לגמרי בעת מתן תורה, כי עד מתן תורה היתה הבריאה פעולת הקב"ה, ולאחר מתן תורה הבריאה נתהפכה להיות כלי שבה כביכול הקב"ה שורה. ובוודאי קל הוא להבין כי כגבה שמים על הארץ כן גבה המרחק בין שתי משמעות הללו, הוא שיעור המרחק שיש בין בורא לנברא שעומדים כהפוכים לפני מ"ת ומתאחדים בנתינתה.

קונטרס עין החיים

עבודת האבות - הכנה לתורה

והנה לפני שזכתה הבריאה למעלה זו להיות מכון לשבתו, היתה מוכרחת להתגדל להיות ראויה לדרגא זו. והגידול הזה נעשה ע"י עבודת האבות, כי האבות גדלו את הבריאה ע"י שגילו 'מי הוא בעל הבירה', כי עד אז נעלם לגמרי שיש פועל שהכין ופעל זהרי חמה ויצר כבוד לשמו, ועל ידי שהורגלו שם השם בפי הבריות לקרותו אלהי השמים ואלהי הארץ (רש"י נח"ל כד א), על ידי זה זכתה הבריאה לבוא לדרגא של מתן תורה. והענין הוא כי התלמיד חכם צריך לישא בת תלמיד חכם (פסחים מט ב). עומק הכוונה בזה כי מתן תורה היתה בחי' נישואין כביכול, 'ביום חתונתו' (ספ"ט ג יא) זו מתן תורה (תענית פ"ד מ"ח). שאז כביכול נתאחד הקב"ה - נותן התורה, עם כלתו שהוא 'כנסת ישראל כלה קרואה' שהם כלליות כל הבריאה אשר נברא בשבילם (נר"י א ד), אמנם כדי להנשא לת"ח צריכה להיות בת תלמיד חכם, ומשמעותו של בת תלמיד חכם אינה יחס של איש ואשה, אלא ששורש הבת הוא האב. וכמו כן הבריאה לפני מתן תורה היתה מוכרחת שיתגלה בה שורשה שהוא מן התורה, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ואזי נקראת השכינה שהוא פנימיות הבריאה 'בת תלמיד חכם'. וכאשר הבריאה התעלה

להיות בת תלמיד חכם אזי היתה ראויה להנשא לתלמיד חכם, וזה שאמר הכתוב 'ואברהם זקן בא בימים והוי"ה ברך את אברהם בכל' (נח"ל כד א), אברהם זקן - דרגא דחכמה (ע"י קידושין לז ב) שהשיג אברהם מדת החכמה שהוא שורש הבריאה, ואז נתברך בכל - פירוש 'בת היתה לו לאברהם ובכל שמה' (נ"ב טו ב), הכוונה שהשכינה נקראת בתו של אברהם אבינו, מצד שגילה אברהם ששורש הבריאה נמשך מן החכמה שנקרא אב. וכשבא משה נאמר (שמות לא יט) 'ויתן אל משה בבלתו' - שהשכינה נקראת בלת משה, כי משה היה מרכבה לתורה ובימיו נתגלה בחינת בת תלמיד חכם לתלמיד חכם, (נ"ו שמעתי ממנו"ל, וע"כ דנ"י ס"ג). וכעין הדברים הללו מבואר בספר צדקת הצדיק (אות קפט), שיש דרגא הנקראת מעשה בראשית, והוא השגת האבות. ויש דרגא הנקראת מעשה מרכבה, והוא להשיג סוד הנהגתו יתברך שהוא רוכב על הבריאה, וזהו השגת משה ותלמיד חכם דייקא.

וממוצא הדברים נלמד שהדרך להכיר את הבורא אינו ע"י התבוננות בבריאה אלא ע"י הכרה של פנים בפנים הנמצא בתורה. ויש להקשות על זה שהרי מצינו בכמה מקומות (ע"י רמב"ם יסו"ט ב ג) שהדרך הנכון לבוא לידי אהבת השם

טעותו של אדם הראשון היה שלא אכל את עץ החיים, שאילו אכל ממנו היה בכוחו לברר את הטוב מן עץ הדעת ולא היה עץ הדעת טוב ורע אלא טוב לחוד (מ"ר). אמנם מאחר שלא אכל מעץ החיים נכשל באכילת עץ הדעת טוב ורע. והנה הדעת טוב ורע הוא השגת כל הבריאה שכוללת טוב ורע, והיות כי כוונת הבריאה 'בגין דישתמודעון ליה' (וה"ק מ"ג מז ט), ע"כ חשב אדם שעבודתו ותכליתו תלוי באכילת עץ הדעת שע"י ישיג את הבריאה היטב ויכול לבוא לידי הכרת בוראו. אמנם אמיתת רצונו היה שיגיע האדם לדרגת דמתן תורה ויזכה להכרה של פנים בפנים, והוא סוד עץ החיים שהוא התורה. והאדם לא השיג את זה ובמקום אכילת עץ החיים בחר בעץ הדעת, נמצא שהיה כעין מפסיק ממשנתו ועל כן היה מתחייב בנפשו, מאחר שכבר נצטווה לאכול מעץ החיים, היה אומר על העץ הדעת מה נאה אילן זה - ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה היא לעינים - ע"כ התחייב בנפשו.

הטעם שאחר אכילת עץ הדעת נאמר בעץ החיים

ויפה העיר הבה"ח עקיבא בוקסבוים נ"ו, וכי מה חסרון יש להתחיל בעץ הדעת ואח"כ יוסיף לאכול עץ החיים כענין שהיה עבודה

ע"י התבוננות בחכמת הבריאה. ולפי דברינו אחר מתן תורה אין שום מקום לזה. עיין במשנה (אבות ג ז) 'המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה הרי זה מתחייב בנפשו', ומזה מוכח שאם לא היה באמצע משנתו לא היה מתחייב בנפשו, אלא שהעוולה כאן הוא ההפסק מעסק התורה, ובלאו הכי היה פעולתו רצוי. ובמשנה הזאת רמזו לנו חז"ל שיש עבודה באמירת כמה נאה אילן זה אבל אין זה כלל בערך לימוד התורה, עד כדי כך שנקראת מפסיק ממשנתו ומתחייב בנפשו בשביל זה. והדבר טעון ביאור, וכי בשביל שיש עבודה למעלה מזה יתחייב בנפשו, ולמה נקרא מפסיק הרי הוא עוסק באותו ענין של התבוננות בגדלות הבורא.

איסור אכילת עץ הדעת והצווי לאכול מעץ החיים

ביום ברא אלקים אדם על הארץ, מקצה השמים ועד קצה השמים, נצטווה בצווי 'מכל עץ הגן אכול תאכל' ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל כי ביום אכלך ממנו מות תמות' ונודע לנו מכתבי הרמ"ע (מאמר מקו"ד מ"ג פ"ה; ועי' מאמר עץ חיים ה"א) כי אדם הראשון נצטווה לאכול 'מעץ החיים', והיינו דכתיב (בראשית ג טז) 'מכל עץ הגן אכול תאכל' שהכוונה על כלליות עצי הגן היא עץ החיים בתוך הגן שכולל את כולם. ועיקר

קונטרס עץ החיים

ברי שתהיה מזומנת, אלא שיש קשר שנקראת קידושין, ומשמעות הקשר שהאשה מכירה שאין לה מקור השפעה בעולם אלא האיש הזה, ומכח הבנה זו מוכנת היא ליאסר אכו"ע, ואם אין כאן אותו צורה אין זה משמעות של קידושין. ולכן באופן שלא ניתקה האשה את עצמה משום אדם בשעת הקידושין אין כאן קידושין, כי קידושין הוא מטבע של אסורה אכו"ע ובכך תהיה מזומנת לו. ומעתה כדי שיזכה אדם לאכול מעץ החיים היה צריך להכיר שאין שום דבר בעולם אלא עץ החיים בלבד, ואז היה מתקשר עם החיים בדרגה דקידושין. וכאשר חשב שיש עוד עץ בעולם, נמצא שלא היה מוכן לנתק את עצמו מעץ הדעת להיות מזומן לאכילת עץ החיים, לכן נאמר (נלשט ג כד) ויגרש את האדם ודרשו חז"ל (מדל"ר א) שנתן לו גירושין כאשה. והטעם 'פן ישלח ידו ואכל גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם' (שס עס כב), הרי מפורש בתורה כי אכילת עץ החיים לא יתכן בתורת גמ, שהרי אמרה תורה 'מבל עץ הגן אכול תאכל' רמז לאדם שהוא כלליות כל הגן, ואין עוד עץ אחר בכל הגן, ואם אינו מכיר בזה אין לו שייכות לעץ החיים. ובזה מובן גודל החומר של המפסיק ממשנתו, כי אחר שעוסק בעץ החיים הרי זה כעין אשה שמזנה לקבל ממקור אחר חלילה.

האבות הכנה למ"ת, ומדוע לא היתה אכילת עץ הדעת הכנה לאכילת עץ החיים שהוא דרגא דתורה. התשובה בזה שאין מתן תורה מעלה בדרגת 'ההכרה' לחוד, אלא שהוא סוד יחוד כנסת ישראל ודודה. ועיין בגמרא גיטין (פג ז) אשת שני מתים היכי משכחת לה כגון שבא ראובן וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה חוץ מראובן אין אני קורא בה אשת שני המתים מאי טעמא קידושי ראובן אהני למיסרא אעלמא וקידושי שמעון לא מהני אלא כגון שבא שמעון וקידשה סתם. פירש רש"י 'דכיון דאמר חוץ מראובן לא אסרה על שום אדם המותר שהרי אסורה ועומדת על הכל חוץ מראובן', ע"כ. והדבר הפלא ופלא שהרי משמעות קידושין כוללת ב' דברים, א' מזומנת לי (מוס' קידושין ז נ ד"ה אסורה), ב' 'אסורה אכולי עלמא כהקדש' (גמ' עס). ובפשטות עיקר הענין הוא מזומנת לי ורק כדי שיתקיים ההזמנה צריכה להתנתק מכו"ע, אבל אם הוא בלאו הכי אסורה אכו"ע אלא שמ"מ איננה מקודשת לי למה לא תחול הקידושין ותהיה מזומנת לי.

סוד הקידושין ע"י דאסורה אכו"ע

והמבואר כאן כי הענין של אסורה אכו"ע אינו דבר הכרחי

החיות של הרע אינו אלא מקליפת נוגה

הביאור בזה על פי מה שבארנו (מאמר אור לארבעה עשר) בענין קליפת נוגה, שכתב הרש"ש (נהר שלום, ענין הקטנות) שאין שום חיות לג' קליפות הטמאות שהם עצם הרע, וכל החיות של הרע הוא רק מקליפת נוגה. וביארנו כי כל טעם של איסור שיש בעולם נמצא גם בהיתר (עי' מולין קט ג). וא"כ המתאוה לטעם איסור אינו מתאוה לאיסור בעצם, רק לטעם של היתר, אלא שאינו יודע שהוא מתאוה להיתר. ועצם המציאות לעבור על צווי הבורא אין לו חיות כנ"ל. עוד זאת ביארנו כי שורש כל דברים המותרים הם במצוות, אלא שקליפת נוגה מעלים על שורשם. ולכן כאשר נעלם שורשם יכולים לטעות ולחשוב שיש באיסור ג"כ החיות שיש בהם, ואלמלא היה שורשם מגולה היה נתגלה כי החיות שבהם הוא בעצם מהקדושה שבו שהוא מצוה ממש, ע"כ ממה שביארנו ע"ש. ולענינו יובן שזה עומק משמעות עץ הדעת טוב ורע, כי כאשר יתגלה שורש הבריאה אזי הוא בדרגא דחיים שהוא בחי' קודש ממש, היינו דביקות. אבל כאשר נעלם השורש אזי נאמר שאין הבריאה עצם אלקות, אלא שהוא דבר שנשתלשל מאלקות והוא טוב, ואזי יש מקום לטעות ולחשוב שיש המשך

אמנם עדיין הדבר חסר ביאור, כי הוא גופא קשיא מדוע תהיה הכרה מצד הבריאה סתירה להקידושין, שהרי גם הכרה מתוך הבריאה הוא לידע שהבורא אחד, ואע"פ שעדיין לא הכיר בבוראו פנים בפנים מ"מ מדוע נחשב זה כפוגה למקור אחר ח"ו. בשלמא באמצע הלימוד יובן, אבל אדם הראשון לפני שאכל מעץ החיים מדוע לא יוכל להכין את עצמו באכילת עץ הדעת כמו שהאבות הכינו את היחוד של מתן תורה ע"י התבוננות בהבריאה כנ"ל. והתשובה לזה כי יש טוב ויש רע, ועצם הטוב אע"פ שאינו מדריגת 'חיים' כלל כמו שיתבאר, מ"מ אין טוב סותר את החיים, אבל רע סותר את החיים, ואף סותר את הטוב, אלא שבכל מקום שיש טוב יש רע לעומתו, משא"כ המות שהוא העדר החיים ואינו מתנגד לחיים כמו שיתבאר. נמצא שאם היה האדם עוסק בעץ הדעת טוב לחוד, היתה זאת הכנה הראויה לקבלת התורה, אבל עץ הדעת טוב ורע הוא דבר הסותר את הקשר לעץ החיים. ועכשיו עלינו לדעת מהו השורש הרע שהרי בכל מעשי בראשית לא מצינו רק טוב כי על כל דבר נאמר וירא אלהים כי טוב, וא"כ אין שום מציאות רע בהבריאה, וא"כ מהו המשמעות של טוב ורע.

קונטרס עין החיים

אחדות כי אם כאשר מתבטל
להוי"ה אחד. וכן מוכח ממה שאמרו
'ביום ההוא יהיה הוי"ה אחד', כי
אחדות הבורא מתגלה כאשר הכל
טוב, זאת אומרת כי הטוב שבכלל
הבריאה נעשה מרכבה לאחדות
הבורא. אבל סוף כל סוף עדיין הטוב
לחוד והאחד לחוד, ושלמות
התחברותם היא סוד מתן תורה.

מן העין אכל וברא את העולם, עין הדעת או עין החיים

ולחבין היטב מדריגת מתן תורה
ועין החיים יש להתבונן
במה טעה אדם הראשון ליקח העין
הדעת במקום עין החיים ואמרו חז"ל
שאמר הנחש 'כל אומן שונא בן
אומנתו מן העין אכל וברא את
העולם והייתם כאלהים' יוצרי
עולמות' ע"כ ועיין בתורה אור (נאשט
שס) כי הנחש לא דיבור כלל שקר
אלא שטען כי מבירור טוב מרע
שבעולם התהו נברא העולם ובאמת
כן הוא שנתברר העולם מתהו ובהו
אלא שעדיין לא נשלם בירורי העולם
כמש"כ האר"י ז"ל (ע"ט שער לט פ"א)
כי עדיין לא נתבררו הבירורים של
פנים מפנים וזה הניח הקב"ה לאדם
לברר כי סוד פנים בפנים תלוי
בעבודת אדם דווקא, ומשמעות
הדברים מובן כי פנים בפנים פירוש
התדמות הצורה אל יוצרה ודבר זה

השתלשלות הבריאה עד שיש בה גם
מציאות של רע שיש בו אותו החיות,
שהרי בלאו הכי השורש בהעלם.

מדריגת האבות - עין הדעת טוב

וכאן אנו מגיעים להבין מדריגת
הבירור של האבות, כי
האבות תקנו את החטא של עין הדעת
והם ביררו את הטוב, כלומר שהיו
במדריגת עין הדעת טוב ולא רע. כי
הכלל הוא 'מפי עליון לא תצא
הרעות והטוב' (איכה ג' לט), ואם נתברר
כי כל הבריאה הוא פעולת אל עליון
קונה שמים וארץ אזי אין שום רע
והכל טוב. וכשם שיש דרגא של
אחדות בסוד פנים בפנים שבו
מתאחדים כנסת ישראל ודודה בסוד
קידושין, כמו כן יש הארה מזה
האחדות בסוד 'טוב' כי אמרו חז"ל
(פסמיס נ' ט) עה"כ 'ביום ההוא יהיה
הוי"ה אחד ושמו אחד' (זכריה יד ט),
'האידנא לאו אחד הוא, אמר רבי
אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם
הבא העולם הזה על בשורות טובות
אומר ברוך הטוב והמטיב ועל
בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת,
לעולם הבא כולו הטוב והמטיב',
נמצא כשהכל טוב הרי הוא אחד.
ואע"פ שבפשטות אין הטוב מאחד
אלא כל כלליות הבריאה ועדיין אין
כאן אחדות בין הבורא להנברא מ"מ
בעומק מובן כי אי אפשר לשום

טוב מאד'. ויתכן כי מהאי טעמא שאדם הראשון שמייהר את עצמו לפני בא השבת לא השיג עדיין סוד התנאי שנתברר רק בסוף מעשה בראשית. ועד התנאי עדיין לא נגמרה מעשה בראשית, ולכן עדיין לא נברא העולם של טוב מאד ששורשו 'עץ החיים' ועדיין נראה כי מן העץ הדעת ברא את העולם. זאת אומרת שלא נשלמה הטוב אלא בתנאי שיגיע אל מדריגת פנים בפנים.

כל אומן שונא בן אומנתו - היפוך פנים בפנים

ובאמת כל תכלית הבריאה היתה בשביל ישראל והתורה וגם הבריאה נברא מן הסתכלות באוריייתא כדאיתא (נר"י א' א') אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה נמצא שכל זמן שלא נגלה התורה סוף 'עץ החיים' עדיין אין אנו יודעין האומנות שבה נברא העולם ואם היה האדם אוכל עץ החיים היה משיג האומות של הבריאה וכל הטעם שלא נשלמה היתה שרצה הקב"ה שיהא האדם דומה לו ממש בסוד פנים בפנים ואין לך היפך מכלל דכל אומן שונא בן אומנתו מיחוד של פנים בפנים, והפלא הוא היאך היה אדם הראשון, לפני שהיה הרע בקרבו, מאמין להנחש שכן הוא הכלל כל אומן שונא בן אומנתו, וזה היתה שורש כל החטא, כי אולי היה מכחיש זה הכלל

תלוי בעבודה כמו שכתב הרמח"ל (דק"ה מ"א פ"צ) כי כשם שהקב"ה שלמותו בעצמו כמו כן הניח הקב"ה שהאדם ישלים את עצמו כדי שיהא דומה לבוראו. וכאשר האדם מתדמה לבוראו נתגלה האחדות והיחוד בין בורא לנברא בסוד ולדבקה בו מהו אף אתה, ולפ"ז נמצא שיש לנו ב' משמעות בבריאת העולם כנ"ל א' שנאמר שנבראת בריאה שלעולם לא יבא לכלל יחוד פנים בפנים, או שנברא בריאה שעתיד הוא להגיע לבחי' פנים בפנים, והנה הקב"ה ברא את הבריאה בדרגא דטוב על מנת שיגיע למדריגת פנים בפנים כמש"כ יום השישי תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית (שנא פס' א') ורק במקום זה התנאי נאמר בפירוש שכל הבריאה הוא אך ורק טוב 'וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד' (נר"י א' א') כאן הוא המקום הנגיעה של הטוב והחיים, כי 'מאד' פירושו בלי גבול, והטוב יש לו גבול, והחיים הוא למעלה מן הגבול, 'ויהי ערב ויהי בקר יום הששי' (ס"ז - ז א') זהו הפירוש על הטוב מאד, וחז"ל דרשו (נר"י ט' י') 'טוב מאד זה מלאך המות' כי כאשר הוא מלאך 'מות' ולא מלאך רע אזי הוא טוב מאד. כי בהתגלות החיים נקרא הרע העדר - מיתה עיין לקמן. כי מאחר שהכל נברא בתנאי שיגיע לבחי' פנים בפנים - דרגא דחיים, לכן 'כל אשר עשה

קונטרס עין החיים

ואח"כ יתגלה האחדות כמבואר לעיל
כאשר הכל טוב אז יתגלה האחד.

מעלותו של אדם הראשון

נמצא שהאדם זכה במתנה גדולה
שיכול לזכות לבחי' פנים
בפנים וזה תלוי ביד האדם דייקא
ואין שום מלאך שיכול לפעול כלום
לבוא לתיקון זה על כן התקנא הס"מ
באדם בראותו שמדריגת פנים בפנים
מסור בידו ופיתה לאדם שאדרכה אין
הקב"ה רוצה שיהיה דומה אליו וזה
הוא שורש עמודק ברע שאינו מאמין
בעומק טובו של הקב"ה שאינו
מצווה אותו שלא לאכול מעץ הדעת
כדי להביא אותו למדריגה נפלאה
שהוא למעלה מהשגתו לגמרי ועל כן
התפטה לחשוב כי כל אומן שונא בן
אומנתו וקלקול את מדריגתו וזה
שהתנצל אדם אח"כ האשה אשר
נתתה עמדי ואמרו חז"ל (ע"ז ה' ג) כאן
כפר בטובתו של מקום כי אדם לא
הבין כלל הסוד פנים בפנים ואלי
הבין אותו לא חטא כלל.

מנוח עם הארץ היה

ומה שלא הבין הסוד של פנים
בפנים היה הואיל טלא טעם
מעץ החיים שהוא התורה, ונאמר
אצל מנוח י'קם וילך מנוח אחרי
אשתו' ואמרו חז"ל (נרכות ס"א א) 'מנוח
עם הארץ דכתיב (שופטים יג יא) וילך
מנוח אחרי אשתו', וכתב האר"י (שער

והיה מאמין בסוד פנים בפנים לא היה
מתפתה לאכול מעץ הדעת. ולכן
תמצא כי עיקר הרע שבעץ הדעת
הוא יצרא דעריות, והיא קליפה
המסתתרת על קדושת היחוד של
כנסת ישראל ודודה, נמצא מבואר כי
כל ענין רע בעולם הוא העלמה על
יחוד פנים בפנים, והעד על זה
שאע"פ שאמרנו שלא נאמר רע בכל
מעשה בראשית מ"מ מצינו בדבר
אחד שנאמר בו 'לא טוב' (ס"ט, ס"ט יח),
והוא הממוצע בין טוב לרע בסוד
נוגה, והוא כאשר האדם הוא 'לבדו'
שאו האדם עומד דוגמת קודשא בריך
הוא שהיה אומן של הבריאה ועומד
הוא חוץ ממנה וזהו שורש הרע
שהוא ודאי לא טוב ע"כ אעשה לו
עזר כנגדו פירוש שיהא כח ביד
האדם להיות עם חוה פנים בפנים
ועי"ז יתגלה בחי' פנים בפנים
בכלליות העולם שהרי האדם היא
אדמה לעליון, ונודע לנו מפי חכמי
הזוהר (ע"י שער"כ דרושי ר"ה א) כי עיקר
חטא אדה"ר היה שבא על חוה לפני
שבת והוא המשך מחטא עץ הדעת
והבן מאוד כי כל זמן שלא אכל מעץ
החיים או שימתין עד שבת שאז
ממילא יתברר הטוב לבד עדיין לא
נשלם הכנה שיתגלה המדריגה של
פנים בפנים כי כל זמן שיש רע
בהבריאה ודאי אין השכינה שורה על
הרע ובתחילה צריך שיתבער הרע

המנוח, פרשת עקב) שאין הכוונה שהיה עץ הארץ ממש אלא שיש ב' כוונות אכילה כוונת אברהם אבינו וכוונת מנוח והיות שכוונת מנוח לא היו במדריגת אברהם אבינו על זה אמרו מנוח עם הארץ היה ע"כ דבריו. ושמעתי ממור"ר בשם הגה"צ ר' יחיאל פישל אייזנבאך זצ"ל ר"י דישיבת שערי שמים, שביאר שיש כוונה שהנברא מברר הטוב מן המאכל ויש מדריגה נוספת שהאכילה עצמו עבודה דוגמא דלעילא שנקראו הקרבנות לחמי לאשי עכת"ד.

ועל פי האמור מובן כי יש עבודה מצד טוב לבד ויש מדריגה ששייך למתן תורה שאז האדם נעשה מרכבה להקב"ה ועושה דוגמתו בסוד פנים בפנים והנה אברהם אע"פ שהיה לפני מתן תורה אבל היה כבר הכנה לדרגא בתורה בפרט כאשר באו המלאכים אליו והוא עומד עליהם תחת העץ שהוא עץ החיים כמו שאמר בזוהר (מ"א קנ"ג) ולכן אצלו נאמר אכילה במלאכים שהיה למעלה ממדריגת המלאכים שהיה לו קשר לבחי' פנים בפנים ע"כ אכלו אצלו משא"כ אצל מנוח שהיה עם הארץ הכוונה שלא היה מקושר לדרגא תורה לא הגיע עבודתו לבחי' פנים בפנים, וע"כ נאמר 'וילך מנוח אחרי אשתו' כמו שנאמר באדם לפני שהיתה חוה ראויה לבוא פנים בפנים שהיתה דו פרצופים או זנב באחרי

אדם וזהו בחי' עם הארץ, ולפ"ז מובן היטב כי אכילת אברהם נקראת עץ החיים שהוא תורה דרגא דפנים בפנים, ועיין מש"כ בלקוטי מוהר"ן (קמ"א, מורה סג) כי ע"י אכילתן של ישראל נעשה יחוד פנים בפנים. ע"כ אדם הראשון שלקח עץ הדעת מאשתו היה עם הארץ שהלך אחר אשתו ולא היה אכילתו בדרגא אכילתן של ישראל מקבלי התורה. והרמז לזה ע"ץ החיים"ם וע"ץ הדעת"ת אין ביניהם אלא מספר ע"ם הארץ, ע"ם הארץ ע"ץ החיים"ם בגימטריא ע"ץ הדעת"ת, כי אם האדם אינו מבין סוד עץ החיים ומגשם אותו נשאר בידו רק עץ הדעת.

עץ הדעת התגברות האשה עץ החיים השפעת האיש

ובעומק יותר י"ל אמיתת מדריגת פנים בפנים הכוונה שהמשפיע שהיא בחי' קודשא בריך הוא נותן התורה משפיע לתוך הבריאה ומתאחד עמה כביכול, אבל כאשר הבריאה איננה בטלה לאור התורה הרי זה כמו מי שאשתו מושלת עליו וחיייו אינם חיים (נלה לנ) כי אין כאן חיבור בין המשפיע והמקבל וע"כ העץ הדעת טוב ורע שהוא התגברות הבריאה כאשר איננה בטלה לשרשה לכן נתן האשה להאיש כמש"כ (נלש"ט ג' ו') 'ותאכל ותתן גם לאישה' שהוא התגברות האשה על

קונטרס עין החיים

שהאדם עובד השם שמכיר שהוא טוב וישנו מדריגה למעלה מזה שמכיר בהקב"ה שהוא החיים וע"כ בוחר בו מצד החיים והחילוק בין אלו הב' הוא כי לעומת טוב יש רע זאת אומרת כי היחס בין טוב לרע איננו העדר למציאות אלא מציאות טוב נגד מציאות רע, וביניהם יש בחירה להבין שהרע הוא רע שאינו כדאי לעשותו, אבל לעומת חיים הוא המות שהוא העדר ואין צריכין שום התאמצות לבחור בחיים כי מי שטעם טעם החיים אי אפשר לו להתפרד ממנה ואם יאמר אדם הסבר למה אינו מאבד עצמו לדעת הוכיח בעצמו שאין לו שום טעם בחיים, כי המכיר בחיים אין צריך הסבר על רצונו להיות בחיים שכן המות הוא העדר.

וז"ש הקב"ה כי יתכן שאדם יעשה רצונו יתברך ויבחר בטוב מפני שהוא טוב וביקש אותנו לברור בחלק היפה היינו שנבחר בחיים ולא נאמר ובחרת בטוב והיה מקום לחשוב כי בחירה בחיים הינו מדריגה עליונה מאוד ואין מגיעין לזה במהירות ויש על זה מלחמה כבידה שהס"מ יתנגד בכל כחו שלא ישיג האדם החיים שבתורה וא"כ אולי יותר טוב שילך בדרך שהוא יותר פשוטה שהוא ג"כ דרך אמת שיתדבק בתורה מפני שהוא טוב. לזה אמר 'ובחרת בחיים' ועל זה נאמר 'אתה

האיש. אבל עין החיים מורה על ההיפך והיה מוכן שיתננה האיש אל האשה. וע"כ ההולך אחר אשתו הוא עם הארץ, כי התלמיד חכם יודע שהאשה צריכה לקבל מן האיש בסוד הבריאה שמקבלת מן התורה ואזי מתאחדים פנים בפנים.

הטעם שפנים בפנים נקראת חיים

פ'ש גבן לבאר מדוע בחי' פנים בפנים נקראת חיים, הנה בפרשת נצבים כתיב 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע' (דברים ל טו), 'העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים' (שם טז ט), ופירש רש"י אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואמר לו את זה ברור לך ועל זה נאמר 'הוי"ה מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי' (תהלים טו ו) הנחת ידי על גורל הטוב לומר את קח לך, ע"כ. והדברים תמוהים כאשר יש לאדם לבחור בין טוב ורע חיים ומות, הכי יש כאן מקום שיהיה צריך לסיוע שיאמרו לו בחר לך חלק יפה, וכי מדובר כאן מיפה לאינו יפה. ואמר על זה מו"ר כי ישנם ב' מדריגות בעבודת השם יש עבודת השם שנקראת טוב מרע דהיינו

ואת הרע', משא"כ כאשר הדבר נוגע לחיים נאמר 'גמלתהו טוב ולא רע' (משלי לא יב) - מחמת שהדבר - נוגע לעצם החיים, 'כל ימי חייה' - כי השכינה עוסקת רק בטוב כי העבודה נוגעת לחייה. וזה היה עבודת אדה"ר שיבין כי הרע הוא עצם המות, ואם היה מכיר את זה היה מתגלה העדר מציאות הרע, והיינו דאמר ליה קודשא בריך הוא 'ביום אכלך ממנו מות תמות' (בראשית ג י), אין כאן רק עונש אלא דרך עבודה, הרע הוא מות, ואכן הטעות בפועל היתה שראתה חוה שאין הנגיעה מביא מיתה, א"כ אין הרע העדר ויש לה מציאות. ובאמת נגיעה היתה מותרת והיתה הטוב שבין הדעת, אלא שהנחש עירב את הטוב שבנוגה עם הרע, ומזה נצמח הטעות, שכשם שיש להטוב מציאות כמו כן יש להרע מציאות כמבואר לעיל.

אמנם במה תלוי האופן שבו האדם אוחז בתורה, הענין הוא כי אם רואה את שורש התורה שהוא אור פניו כביכול אזי אין לו בחירה שלא יפנה אל התורה בפנים שלו כי כמים הפנים אל פנים משא"כ כאשר אין רואה פני המלך בתורה אזי גם הוא אינו פונה להתורה אלא מפני שהוא טוב, והכלל היא כי פני האדם פונים אל החיים ואם אינו מכיר בתורה שהוא חיים נמצא האדם מחפש חיים והתורה נותנת לו טוב

תומך גורלי', שתמך אותנו השי"ת שנבחר בחיים לא בטוב.

התורה הוא טוב או חיים

אמנם עלינו לדעת מהו האמת האם דרך התורה הוא טוב או חיים, וא"א לומר שהוא חיים לחוד שהרי נאמר נתתי לפניך החיים והטוב וא"א לומר שהוא טוב לחוד שהרי נאמר חיים ובהכרח הוא שהטוב הוא 'לבוש' החיים שיש עומק פנימי בדרך התורה הנקראת חיים ו'עץ חיים למחזיקים בה' (משלי ג יח) דייקא, וסביב החיים של תורה יש טוב שעליה נאמר 'אין טוב אלא תורה' (פיק"א פ"ו מ"ג). אמנם ישנו בחירה אם לבחור בטוב של תורה או בחיים של תורה, והענין הוא כי כשם שאמרנו שיש ב' פנים להבריאה פן אחד שהבריאה היא פעולת הקב"ה, והפן השני של הבריאה שהוא 'מבין לשבתו', וכמו כן יש ב' בחינות אלו בתורה גופא, שיש בחירה ללמוד תורה מבלי שיכיר בה הדרגא של פנים בפנים כאשר אינו מן המחזיקים בה, דומה למה שכתוב 'פן ישלח ידו ולקח מעץ החיים' זאת אומרת כי צריכין כח מיוחד לשלוח יד לאחוז בעץ החיים. וכאשר אינו מחזיק בה ואינו רואה רק הטוב שבתורה אז יש לפניו שני דרכים ארך ימים למיימינים בה - סמי דחיי, למשמאילים בה - סמא דמותא (שנא סג א) בסוד 'את המות

קונטרס עין החיים

ואין כאן יחוד פנים בפנים רק כאשר מבקש ברכנו כולנו באור פניך כי באור פניך נתת לנו תורת חיים אזי נתייחד עם הקב"ה פנים בפנים והיא סוד הברית שפירושו התקשרות הנוגע לחיים וזו הברית כרת עמנו בחורב 'אנחנו אלה פה היום בולנו חיים פנים בפנים דבר הוי"ה' (דברים ה גד).

הטעם שמעשה בראשית נקראו מאמרות ותורה נקרא דברות

וביותר עומק לבאר הקשר בין יחוד פנים בפנים לבחי' חיים יובן בהקדמת ביאור החילוק בין עשרה מאמרות שבהם נברא העולם (אבות פ"ה מ"א) לבין עשרת הדברות שנאמרו במתן תורה, ומאי שנא בריאת העולם דקרי להו מאמרות ומ"ש מתן תורה דקרי להו דברות. נודע כי דיבור הוא לשון קשה ואמירה לשון רכה (עי' רש"י שמוס יט ד) ואין הדבר תלוי בהרמת הקול אלא שהן ב' סוגי דיבור כי דיבור מוכיח שיתייחס אל השומע את הדיבור והשומע אותו מקבל את הדיבור נמצא שע"י הדיבור פועל המקבל והוא כח הנהגה הנכלל בדיבור, משא"כ מאמר אין פירושו מה שנאמר למקבל כי גם כשאין מקבל נקרא ג"כ מאמר (עי' פסד ילמק, פסמ, מאמר מז). תדע שכן דיבור יתייחס תמיד אל מקבל הדיבור וידבר הוי"ה

אל', משא"כ 'ויאמר' אינו מתייחס אל מי אמר שאינו מדבר מפעולת הדיבור אלא מתוכן המאמר שאמר. בשעה שנברא העולם היה הבריאה מקבל מאמר ה' מבלי שיתהפך הבריאה על ידו למהות אחר, זהו אמירה רכה שאינו פועל על המקבל. בשעת עשרת הדברות הדיבור פועל בדרך צווי. והעומק הוא שהדיבור פועל שהמקבל יפנה אל הקב"ה פנים בפנים וישרה עליו אור אלקי הרי הדיבור פועל פעולת לשנות המקבל ולהפכו שיהא דומה להמשפיע וכאשר המקבל דומה להמשפיע אזי נקראת חיים כי כל זמן שהחיים לא נתגלו ואין להמקבל אלא 'טוב' פירוש ענף שמקבל מן החיים הרי שאין לו חיים בעצם כי עצם החיים נעלמו בהמשפיע שנותן לו רק טוב והמקבל מבקש חיים ומקבל טוב, נמצא המאמרות דרגא דטוב, 'וירא אלהים כי טוב'. והדיבור הוא דברי אלקים חיים. וזה שאמר הכתוב 'כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוה, השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי' (דברים ז לזג), היום הזה ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי (שס ה ט), ופירש מו"ר שאין הכוונה שאע"פ שידבר אלהים את האדם מ"מ וחי,

מרגשת בעצמה 'הפורש ממך כפורש
מן החיים' (קדושין טו ז), ע"כ אפילו
אם לפי שעה יהיה ח"ו העלמה על
החיים של תורה מ"מ בסוף יהיה בה
בחי' תחיית המתים שהרי אין שום
מציאות שיתנגד באמת נגד החיים,
שהרי המות הוא העדר, וההעדר
בודאי סופו להתבטל ואז יהיה תחיית
המתים מן התורה (סנהדרין 5 ז) שהרי
הוא עצמו חיים, וזה שאמרו (א"כ"ר
פמ"ח ט) 'הלואי אותי עזבו ותורתי
שמרו' - המאור שבה מחזירו למוטב,
כי ה'מאור' של תורה וה'אור' של
תורה אי אפשר להפרידם ע"כ בודאי
יחזירו התורה למוטב. ודבר זה
מפורש בקרא (משלי ז ז) 'כי לקח טוב
נתתי לכם' - כי אף על פי שהתורה
יש בה בחינת טוב מצד שמתלבש
בדרגת הבריאה שאינה אלא טוב מצד
עצמה, אבל אין זה 'תורת', כי היודע
סוד התורה אשר 'לפרוש ממנה איני
יכול' יקיים סיפא דקרא 'תורתי אל
תעזבו', וסיים המדרש (שמו"ר טז) 'בכל
מקום שאתם הולכים בית אחד עשו
לי שאדור בתוכו, שנאמר (שמות כה ט)
ועשו לי מקדש', ע"כ תוכן דברי
המדרש. וזה מה שאמר 'נמכרתי
עמה' שעל זה נאמר 'ויקחו לי'
שכביכול הבורא יתברך הוא עצמו
בתורה וא"כ מדוע יש צווי לעשות
לו קיטון אחד שהוא בנין המשכן,
אלא שהן הן הדברים, אף לאחר חטא
העגל שאז נעלם אור החיים שבתורה,

אלא שהיום ראינו שכל זמן שלא
ידבר אלהים את האדם אין לו חיים,
וראינו כי ידבר אלהים את האדם אז
וחי. והוא נפלא כי היום הזה ראינו
כי כל המאמרות שנאמרו מן היום
אשר ברא אלהים אדם על הארץ
אינם חיים ואין בהם אלא טוב,
וכאשר ידבר אלהים את האדם אזי
וחי.

לפרוש ממנה איני יכול

ואם תאמר אף גם בתורה נמצא ב'
דרכים ללמוד בתורה מבלי
לראות בה נותן התורה אשר על זה
אבדה ארץ שלא למדו על מנת
להתדבק ברוחניות נותן התורה (ע'
ז"מ, לו"מ מו, ד"ה ומ"ש רינא) א"כ מהו
החילוק בין תורה למעשה בראשית
שהרי גם הבריאה נשתנה לאחר נתינת
התורה וגם התורה יש בו אפשריות
של משמילים בה, וא"כ מאי בינייהו.
התשובה בזה כי הבריאה עצמו נקרא
טוב, וטוב אינו דבר שא"א להתפרד
ממנה, משא"כ תורה נקראת חיים
אשר אי אפשר להפרידו מן האדם,
וכשם שבאדם ישנו אלו הב' בחינות,
כמו"כ למעלה הבריאה הוא דבר
שכביכול הבורא יכול להתפרד ממנה,
אמנם אצל התורה נאמר 'לפרוש
ממנה איני יכול' (שמו"ר לג ט) זאת
אומרת כי הוא בחי' החיים למעלה
ג"כ, ולכן כאשר ניתן התורה למטה
ניתן ג"כ באופן שכנסת ישראל

קונטרס עין החיים

עדיין לא נסתלקה לגמרי כי התורה אי אפשר להפרידו מהשי"ת ובכל מקום שאתם הולכים הכוונה גם בתוך החושך שמעלים על הפנים בפנים ח"ו נשאר קיטון אחד, כי 'לפרוש ממני איני יכול' (עי' פרי נדיק, תרומה, א). וכן מפורש בקרא (מסלס סו יז) 'אף הוי"ה ישכון לנצח' שהיחוד מוכרח שישאר לנצח. 'ואף סוררים לשכן יה אלהים' (שס שס ט), 'ופירשו חז"ל (שמו"ר שס) כי אע"פ שיהיו ישראל סוררים ישכן בתוכם.

הרושם של לוחות ראשונות

וזהו ביאור ענין חג השבועות אשר הוא יום אחד, ואמרינן בזהר (מ"ג לו א) שהוא סוד 'עין החיים בתוך הגן' (נלאשט ז ט), זאת אומרת שאז הגיעו בני ישראל למדריגת אדם הראשון לפני החטא. ואף יותר מזה שכבר נתקן חטא אדם הראשון ע"י האבות ונתברר עץ הדעת טוב, ועכשיו קרבנו לפני הר סיני ללמד לנו תורה ומצוות בסוד עין החיים ממש, ואז נאמר (מסלס פז ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם' שפסקה זוהמתן חבלתם מעשיכם 'אכן כאדם - הראשון - תמותון' מפני שחטאו בעגל וחזרה זוהמתן (ע"ז ה א). ויש לדעת כי לכאורה לפ"ז נאבדה ממנו מעלת מתן תורה של חג השבועות ויום מתן תורתנו מעכשיו הוא ביום הכפורים שאז היתה התיקון

על חטא העגל, ומדוע אנו עושין עסק מקבלת התורה בשבועות. התשובה בזה כנ"ל, כי היות 'לפרוש ממנה איני יכול' נשאר לנצח רושם עמוק של פנים בפנים כעין שאמרו (נרכות ט א) 'הזהירו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו דאמרינן (נ"ז יד א) לוחות ושברי לוחות מונחות בארון', זאת אומרת כי שברי לוחות הוא הרושם שיש מלוחות ראשונות נשארו בארון, והזקן ששכח תלמודו לא שכח כי אם השוב שבתורה אבל הדביקות של פנים בפנים אי אפשר לשכוח כי נוגע הדבר עד החיים ממש, ולכן אמרו (אבות ג ט) כי השוכח דבר אחד ממשנתו הרי זה מתחייב בנפשו שנאמר (דברים ז ט"ו) השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וגו', יום אשר עמדת לפני הוי"ה אלהיך בחרב', כי השוכח דבר אחד ממשנתו שכח המעמד של פנים בפנים, כי פנים בפנים הוא עצם החיים ומתחייב בנפשו ודאי. ויש לרמז כי העיקר הוא שבכל פעם שלומד יזכור סוד החיים של תורה, והיינו 'דבר אחד' הוא סוד האחדות של תורה, וכל השוכח אותו ח"ו מתחייב בנפשו כי הוא נפרד מן החיים, עיין במהרש"א (מדא"ג, מגיה ט ז) שפירש כע"ז בענין שונה פרקו מאה פעמים 'ואחד' - שלומד עם סוד האחד.

שנועות) כי יתכן שלא שמעו ישראל אלא הקמץ מהא' דאנכי, וכוונתו שעומק סוד זה הוא ענין פנימי מאוד וא"א להאריך בו, והוא נקודה שאין בו תפיסה כלל (שמעמי ממו"ר). כי מגודל השגת הר"ר מענדל'ע היתה הנ' של אנכי כבר בגדר הצ'אצ'קאלאך, כי הקמץ א' הוא הנקודה ואידך פירושא. והרוצה לעמוד קצת על נקודה זו יעמיק עצמו בפירוש המילות של ה'אקדמות' כי עולמו של ר' מאיר ש"ץ בעל האקדמות הוא מקצת הביטוי של הקמץ א' של אנכי. וכן מטו מתאמרי דהרה"ק ר' נחמן מברסלב פון דער גאנצע שבועות איז אונז נאר איבערגעבליבען א שטיקלע אקדמות'. והראש וראשון לעבודה זו הוא דוד המלך המשתייך לחג השבועות כידוע שכל מגמת חייו היה לשמוע הכרוז של 'בקשו פני' ולקיים את 'פניך הוי"ה אבקש (מחלס כו ט) ובוזה תיקן חטא אדה"ר שברח מפני ה' שהוא תכלית ההיפך בקשת פנים בפנים, ודוד אמר 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע' (שם כג ד), שאינו מתפחד מן הרעש ומות והטעם כי אתה עמדי - פנים בפנים - גם 'בגיא צלמות' (מנחת יהודה - סטיטשין).

ובל' נשמה שבישראל יש קשר עצמי לגילוי הזה ואינו יכול לקבלו מרבו אלא שניתן לו ישר מסיני, כי רבו מדריכו לבוא לסיני אבל בסיני

ובל' עבודת יום חג השבועות הוא לבקש ולעורר בלבבנו התשוקה לזכות להפנים בפנים, וצריכין לדעת כי עד עת קץ יש בזה בחירה כי גם בעת מאמד הנבחר היו ערב רב שהסתכלו על הקולות וברקים ועל המלאכים 'רכב אלהים רבותים' (מחלס סא יח), וכמו שאמר הרה"ק מקוברין (מורם אבות, שנועות, י) 'אותם נשמות מבנ"י שבאו להר סיני לשמוע אנכי ולא יהיה לך, עומדים עד היום קרובים, ואילו אלו שבאו רק לראות את הצ'אצ'קאלאך, עליהם נאמר וירא העם וינעו ויעמדו מרחק (שמות כ יד), הם עומדים רחוק עד היום'. וכל חטא העגל היה מסיבת הסתכלות על פני השור שבמרכבה בשעת מתן תורה (שמו"ר מז ה), כי עדיין לא עשו הכנה שלימה לבער את הרע שבעת הדעת כדי להתקשר עם העץ החיים. ולכן במקום שהיו צריכין להתבטל להגילוי של תורה הסתכלו לפי דעתם ולא קדשו את הבריאה בקדושת התורה, אלא שגשמו את התורה בהרע של הבריאה, וכשם שיש עבודה ויגיעה בלימוד התורה לברר היטב מהו רצונו יתברך, כמו כן היה אז עבודה עצומה לברר היטב הפירוש של 'אנכי הוי"ה אלהיך' ואין זה תלוי בלומדות ולא בפילפול אלא בישרות הלב וביטול אשר אי אפשר לפרשה, וכמו שאמר הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימנוב זי"ע (מונח צורע קודש,

קונטרס עין החיים

כולם שמעו אנכי, היינו שלא שמעו הקב"ה מדבר למשה אלא מדבר עם כל אחד ואחד מישראל כמו עם משה ואע"פ שנפלנו מזו הדרגה אבל הענין נצחי בכנס"י ובכל דור ודור הקב"ה מעמיד נשמות מיוחדות כמו נשמות רשב"י וחבריו, נשמות האר"י והבעש"ט שהן שלוחי דרחמנא להמשיך בישראל הקול גדול ולא יסף שלא תשכח מישראל היחוד של פנים בפנים. ועתה העת והעונה לעורר בלבנו לשמוע הכרוז היוצא מהר חורב וצריכין לדעת כי עיקר הרושם הזה נשאר בלימוד התורה אשר הוא יתירה על כל המצוות כי 'כל חפצין לא ישוו בה' (משלי ג טו).

לוחות ראשונות. ע"כ המנהג להיות נייער בליל שבועות ללמוד, אע"פ שזכינו במתן תורה לכל המצוות ומה נשתנה מצות לימוד התורה מכל המצוות, אלא שהן הן הדברים, מצות לימוד התורה הוא הרושם של לוחות ראשונות. והרוצה לעמוד על גודל היחוד של מתן תורה יעיין בספר התניא פרק ה' ואכמ"ל. יעזור השי"ת שנזכה לבקש באמת 'רצוננו לראות את מלכנו' ויברכנו יחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד אמן.

המאמר תם ולא נשלם כי נשאר כמה שאלות בלי תשובות, ואלו הן: א) שאלת הבה"ח עקיבא בוקסבוים מהא דאמרו חז"ל (נר"ר פנ ו) האבות הן הן המרכבה, א"כ האין יתכן לומר כי בעבודת האבות עדיין לא המשיכו השכינה למטה. ב) שאלת הבה"ח יהושע בוקסבוים שמצינו באברהם אבינו שקיים כל התורה עד שלא נתנה (יומא כט ג), א"כ הרי היה אברהם במדריגת מתן תורה. ג) שאלת הבה"ח יהודה שניאור זלמן הכהן וכן הקשה הבה"ח יונה צבי אייזענבערגער שעבודת התפילה הוא בדרגת פנים בפנים יותר מתורה שהרי כוונת התפילה הוא 'עומד לפני המלך', א"כ אמאי אמרינן שדרגת פנים בפנים הוא דרגא דתורה. ועוד חזון למועד בעזר אל עליון.

המעם שעושיין בשבועות עסק מתורה יותר מכל המצוות

והנה אלמלא חטאנו בעגל זכינו לשתי לוחות. ויש להבין איזה צורך יש בשתי לוחות אם היו למדים ולא היו שוכחין אלא שהדביקות בעת מתן תורה עדיין היה מופשט היינו בלא עשיה גשמית ועצם הלוחות היו מוכנים שיהיו כלים גשמיים לסמל מדריגת הדביקות בפועל ממש. ואילו זכינו לזה היו כל המצוות בדרגא דתורה, ועכשיו שלא זכינו נשתייר רושם בצורת לימוד התורה שבה מתגלה ביותר מדריגת

מאמר עין חיים היא

מאמר עין חיים היא

הטעם שלא נצטווה
אדה"ר במצות עשה

החידוש של שבועות על
שאר ימים טובים

וכרי להבין החידוש הזה יש להתבונן בשורש ענין מתן תורה, שהוא מה שגילה הקב"ה רצונו וחכמתו לבני אדם, וציוס לעשות רצונו. והנה הצווי הראשונה שמצינו בעולם הוא מה שציוה הקב"ה לאדם הראשון (ג'ל'ט' ז טו"ז) 'מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכלו ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות', ונמצא שאדם נצטוה לבלתי אכול מן העץ הדעת, וזה היה הלא תעשה של אדם הראשון, ובצווי זה היה תלוי כל תיקון העולם כידוע שאם לא היה אדם הראשון אוכל מעץ הדעת עד שבת היה העולם בא לידי תיקון השלם (שע"כ דושי ר"ה א). והטעם שלא לא מצינו בו ציווי של 'מצות עשה', בהדיא, כי אז היה אדם עושה את הטוב במבע, כמש"כ (קטל' ז ט) 'עשה האלהים את האדם ישר' ולא היה צריך לשום צווי להבין מהו רצונו יתברך כמו שאין צריכין לצוות לאדם לאכול, כי כן טבע האדם מרגיש שהוא תאב לאכול, ואוכל בטבע, כמו כן היה אדם חכם ומבין

חג השבועות נשתנה בזה מכל שאר חגי השנה, שבכולם מצינו בהם מצוה מיוחדת כמו המצות בחג הפסח, הסוכה והלולב בחג הסוכות, השופר בראש השנה, העינוי ביום הכיפורים. אבל בשבועות לא מצינו שום מצוה מיוחדת לה, וטעמא בעי מה נשתנה החג הזה מכל החגים.

ונראה שמטעם זה קראו חכמינו ז"ל (ע"י רמז"ן ויקרא כג לו) לשבועות בשם 'עצרת' ע"ש שאנו עצורים בו ממלאכה (קדוש לוי, שנועם), שכן ביו"ט זה אין בו מצוה פרטי, אלא עצירת המלאכה כבכל מקראי קודש, ומצינו למדים מזה שכן הגדרתה של היו"ט הזה הוא, שאין עושין בו מלאכה ולא יותר, שהרי אינו קדושתה מתבטא בקום ועשה, שהרי אין בו שום מצוה מיוחדת לזמנה, והוא החידוש של שבועות שאין בו חידוש בקום ועשה אלא העדר המלאכה בשב ואל תעשה.

קונטרס עין החיים

לתקן גם את העץ הדעת, וכתב הרמ"ע מפאנו (מאמר חקו"ד ח"צ פ"ה) שאכן נצטווה אדם גם במצוות עשה שכן נאמר (נרששים ז טו) 'מכל עץ הגן אכול תאכל' - והוא מצות עשה שיאכל מן העץ החיים שכולל כל עצי הגן שנאמר 'מכל עץ הגן אכול תאכל'. ומ"מ הרי בפשטות אין זה צווי למצוה, אלא הקדמה לאיסור אכילת עץ הדעת, אלא שהיה 'רמז' למצות עשה, ולא היה האדם צריך לצווי מפורש. שכן היה צריך להבין מדעתו שהכוונה הוא שיאכל מן עץ החיים, לכן לא נאמר בפירוש שיאכל מן העץ החיים אלא בדרך רמז, משא"כ צווי האיסור נאמר בהדיא כנ"ל.

ומה שלא אכל אדם מן העץ החיים היה מכח שנתפתה לאכול מן העץ הדעת ועי"ז נתערב דעתו בטוב ורע, וע"כ לא הבין כוונתו יתברך שיאכל מעץ הדעת, ולכן נתגרש מגן עדן ונאסר לו העץ החיים, כמש"כ 'ועתה פן ישלח ידו ולקח מעץ החיים ואכל וחי לעולם' (נרששים ג כג), וזה היה עונש מדה כנגד מדה.

במתן תורה חזרו ישראל לדרגת ארה"ר קודם החטא

והנה יציאת מצרים היתה השלמת עבודת האבות לתקן חטא אדם הראשון, עד שבמתן תורה באו ישראל למדרגת אדם הראשון קודם

מדעתו רצונו יתברך, אלא שדבר זה שלא לאכול מעץ הדעת זה לא היה אדם מבין מדעתו, ובדעתו סבר שע"י אכילת עץ הדעת יוכל לעשות רצונו יתברך ביתר שאת, ולזה הוצטרך לצווי שידע שדבר זה אין ביכלתו עדיין לעשות, אבל לידע מה לעשות לא היה צריך צווי, שהיה מרגיש הדבר בטבע.

וכן היה שאדם היה עוסק בתיקוני הבריאה בלא צווי כמש"כ 'ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה' (נרששים טז טז), שקרא שמות לכל הבהמות וחיות וזה היתה חכמתו של אדם, כמש"כ (טז טז) 'וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו', ואמרו חז"ל (נר"ר יז ד; נמד"ר יט ג) שבזה הראה הקב"ה להמלאכים גדלות האדם, וכן מצינו שהתפלל אז אדם שירדו גשמים ועי"ז צמחו עשבי הארץ, כמו שאמרו חז"ל (מלין ס ג) עה"פ (טז טז) 'וכל שיח השדה מרם יהיה בארץ', שהמתינו על תפילת אדם, הרי שעסק אדם הראשון בעבודת התפלה בלא צווי, וזה היה אצלו דבר טבעי מצד בריאתו בישרות.

תכלית עבודת האדם אכילת עין החיים

אמנם נראה כי עיקר עבודתו היתה לאכול מעץ החיים כי אם היה אוכל מעץ החיים אז היה יכול

מאמר עץ חיים היא

עניני חסידות אי אפשר לצוות עליהן

ובעומק יותר יש לומר שהטעם שלא ציוה הקב"ה על אכילת עץ החיים בהדיא לא בלבד שהיה לו לאדם להבין זאת מדעתו ולא היה צריך לצווי, אלא שאי אפשר לצוות על זה כשם שישנם עניני חסידות שהם לפני משורת הדין אשר הם רצון השם, אבל לא ציום הקב"ה בהדיא אפילו אחר חטא אשר צונו בהדיא בכל מצוות עשה, שעניני חסידות הם ענינים של אהבה וא"א לצוות עליהם כי אם אינו מבין מדעתו הרי שאין לו שייכות לחסידות. והנה גם על בנין בית המקדש לא צוה הקב"ה בהדיא אלא שדוד מלך ישראל הרגיש בנפשו 'אם אבא באהל בתי אם אעלה על ערש יצועי וגו' עד אמצא מקום להוי"ה משכנות לאביר יעקב' (פסלים קלז גיב). וכי מי צוה לדוד שלא יתן שינה לעיניו ולא יבא באהל ביתו. אלא שהרגיש בנפשו הרצון לבנות בית לשם ונגע זאת בנקודת החיים שלו, ואז אמר הקב"ה 'הטיבת בי היה עם לבבך' (מל"א ט יב), והוא יסוד לכל עניני חסידות, שהרי דוד המלך הוא ראש לחסידים כמו שאמרו חז"ל (עי' נרכות נז ב), ונשמע מזה שיש דברים שא"א לצוות עליהם ורק המבין יבין (עי' תפארת שלמה, ראש, ד"ה או יאמר כי).

החטא, כמש"כ (פסלים פז ו) 'אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם', שפסקה זוהמתן, ואף יצאו מגזירת מיתה (מולין ס ב), וזכו אז לחג השבועות שהוא נגד עץ החיים, כמש"כ בזוהר הקדוש (מ"ג לו א) אשר לכן חג השבועות אינו אלא יום אחד, נגד העץ החיים שהוא אחד בתוך הגן. וכן התורה נקראת עץ החיים כמש"כ (משלי ג יב) 'עץ חיים היא למחזיקים בה'. אשר על כן מובן שביום הזה באו ישראל לישירות כמו קודם החטא ולא נצטוונו אז אלא בלא תעשה, שנשמור עצמנו מעניינים רעים וחולין שהוא מלאכה, אבל למצוות עשה, אין אנו צריכין אז לצווי שכן באנו למדרגת האדם קודם החטא. ומאחר שהגיענו ביום הזה לישירות אמיתי, זכינו להרגיש רצונו יתברך בלא צווי, והן הן מנהגי ישראל תורה, שכנסת ישראל מרגישה בדעתה מהו רצונו יתברך אף שלא נאמר בהדיא, וזהו ענין המנהגים שמצינו ביותר בשבועות שיש מנהג בענין מאכלי חלב (רמ"א או"ח סד ג), והעמדת אילנות (תרגום שני למגילת אסתר ג ט; רמ"א סט), ולימוד בלילה (זו"ק ח"א ט א; ח"ג לו ב), שכל אלו הדברים אינם אלא מנהגים. ונודע כי מנהגים שורשם מאוד נעלה שהם רצון העליון שלא נתגלה בהדיא, וכאמור שמייוחד הוא יום מתן תורתנו להבין אלו הדברים שלא נאמרו בהדיא.

קונטרס עץ החיים

אוכלין מאכלי חלב בשבועות, להראות ששורש זה המנהג הוא מלובן העליון למעלה מן האותיות וכשם שקבלנו התורה באותיות כן קבלנו האור שהוא למעלה מן האותיות כענין מנהג ישראל תורה, וגם מהות החלב הוא מאכל שדרך האדם לאכול בטבע וא"צ ללמוד היאך לאכול שהרי האכילה הוא דבר טבעי שנוגע לחיים, אמנם בשאר מידי דאכילה ישנו המשך זמן עד שהאדם מרגיל עצמו לאכול ונמצא שאין כל המאכלים נוגעים לחייו, אבל החלב הוא מאכלו מיום הולדו נמצא שבשעה שמתחיל החיים יוכל לאכול חלב ש"מ שלאכילת חלב א"צ לימוד וצווי אלא שהוא הרגש החיים, וממילא מובן שכן הוא מדרגה הרוחני המכוון כנגד חלב, הוא הרגש החיות של דביקות בחי' עץ החיים.

רמזים במספר חלב

וביאור הענין בדרך רמז כי ישנם בשם הוי"ה ד' מילויים, הראשון הוא במילוי יודי"ן כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ומספרו ע"ב. השני יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ומספרו ס"ג. השלישי הוא במילוי אלפי"ן כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ומספרו מ"ה. והרביעי יו"ד ה"ה וי"ו ה"ה, ומספרו כ"ן. וביחד כולם עולין למספר רל"ב ועה"כ עולה בגימטריא ע"ץ החיים שסודו ד' מילואים אלו.

כל אות מוקף באור מקיף
ודברים הללו נקראו 'אורות מקיפים' (עי' סידור המניא, סוף שער הסוכות, רסט ז), היינו מושגים שא"א להגדירם בדיבור, ולכן לא צויה עליהם בהדיא כי אי אפשר לצוות עליהם ולהסבירם בדיבור, ורק אפשר להגדיר מהו ההיפך מזה. וזהו ענין לא תעשה כי הדעת של עץ הדעת הוא היפך הדביקות והרגשת החיים שבעץ החיים, ע"כ צויה הקב"ה 'מעץ הדעת לא תאכל'. ועצם מדרגת ה'חיים' א"א לצוות עליה, שכן אי אפשר להגדיר החיים בדיבור. ובכתיבת ספר תורה נודע שכל אות צריך להיות מוקף גויל (מנחות לד א; שם קג ז), היינו שהאות בעצמו הוא הכלי שבתוכו האיר הקב"ה חכמתו הנקראת תורה אבל ישנו עומק הרצון שלא נאמר בהדיא והוא למעלה מן האותיות שאי אפשר לכתבו, והוא קדושת הגויל ע"כ כל אות צריך שיהא מוקף מאור המקיף שהוא מעלה מן האות (ע"ס שער יג פ"ה).

אכילת חלב מושרש בעצם החיים

ומאלו המקיפים באים מנהגי ישראל שעומדים על סוד הגויל שלמעלה מן האותיות שהוא מדריגת החיים אשר אין צריכין ואין יכולים לציית עליו רק מי שמבין אותו א"א לו להחיות בלעדה, ולזה

מאמר עין חיים היא

והנה אלו הד' יודין הם ת' מאות
עלמין שכר צדיקים לעתיד
לבוא וכאשר נחשוב את האותיות
הנשארים של המילואים ע"ב ס"ג
מ"ה ב"ן מספרם קצ"ב, שעולה
בגימטריא בכ"ל מכ"ל כ"ל, שעל זה
אמרו חז"ל (נ"צ טו ז - יו א) 'שלשה
הטעמין הקב"ה בעולם הזה מעין
העולם הבא אלו הן אברהם יצחק
ויעקב אברהם דכתיב ביה (נראשית כד
א) בכל יצחק דכתיב ביה (שם כו ג)
מכל יעקב דכתיב ביה (שם לג יא) כל'.
נמצא תיבות בכל מכל וכל רומזין
למעין עולם הבא. נמצא מבואר שיש
בעין החיים קצ"ב וד' יודין, והוא
צירוף ע"ן החי"ם, ולעניננו י"ל
בדרך הלצה שלכן אנו אוכלים בצ"ק
וחל"ב כי חלב הוא בחי' עולם הבא,
והבצק הוא מעין עולם הבא. נמצא
כי חל"ב ובצ"ק מרומזים לע"ן
החי"ם, גם ג' שמות התחתונות -
ס"ג מ"ה ב"ן מספרם ע"ן, והעליון
שם ע"ב עולה בגימטריא החי"ם וגם
חס"ד ושורשו חל"ב ונשאר אתוון
שמספרם ל"ב כי הוא עומד על סוד
החיים הנרמז בחל"ב ל"ב שעה"כ
בגימטריא החי"ם. גם תבין לשון
חז"ל על מיתת נשיקה (נכוח מ א)
'כמשחל בניתא מחלבא', לרמז
שהשערות הם מדרגה פחותה מן
החזוורתא, וא"כ מובן שהחלב רומז
לחיים, גם חל"ב במילואו (מ"ט למ"ד
צ"ט) עולה תתק"ד, א' יותר מתתק"ג

ועיין בזהר באדרא רבא (קמ ז)
וזל"ק, 'ארבע מאה אלפי
עלמין אתפשט חזוורא דגולגלתא
דרישוי, ומנהירו דהאי חזוורא ירתי
צדיקייא לעלמא דאתי ד' מאה עלמין,
הדא הוא דכתיב (נראשית כג טו) ארבע
מאות שקל כסף עובר לסוחר', ע"כ.
וביאר האר"י ז"ל (ע"ט שער יג פ"ה; שער
מאמרי רש"י) ש'מבשרי אחזה אלוה'
(איז יט כו), וכשם שבקומת אדם ישנו
שערות שהם למעלה מראש האדם,
שאלו השערות רמוזים לאורות של
כתר שהם למעלה מן המוחין, ויש ג'
בחינות בכתר ונקראים חזוורתא נימין
ושערות, והעליון שבכולם הוא האור
שבין השערות והוא נקראת 'חזוורתא',
והוא משם ע"ב שיש בו ד' יודין כזה
יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ואלו הארבע
יודי"ן נחשבים למאות, ונקראו ארבע
מאות עלמין דכיסופין, והוא בחי'
הלובן שיש בין שער לשער. והנה
אלו הארבע יודין מספרם עולה
בגימטריא חל"ב (ע"ט שער לד פ"ז)
שהוא גוון לבן, כמו שאמרו חלב
'טהור חזוור, טמא ירוק' (ע"ז לה ז)
והוא שורש שם ע"ב שמספרו חסד,
ומובן מאוד לפי"ז שחסד שייך לחלב
כי שורש החסד הוא החלב, שהוא ד'
יודין הנ"ל, ונרמז בפסוק 'ולבן שנים
מחלב' (נראשית מט יז), שני"ם עולה
בגימטריא ת', והוא כנגד ת' מאות
הנ"ל שבאים מחל"ב שהוא ד' יודי"ן,
והם לבנים כדרגא דחלב.

קונטרס עין החיים

על זה, שהוא דבר שצריכין לעמוד עליו כענין הרגש החיים. ומצות זכור את יום השבת הרי אמרו זכור ושמור בדיבור אחד ושמור הוא לא תעשה וכאן נאמר כל שישנו בשמור ישנו בזכור נמצא שהיה הצווי שמור ולא זכור לחוד, וא"כ לא נשאר אלא מצוות כבוד את אביך שהוא מצות עשה. והרמב"ן (שמות כ יב) כתב שדיבור זה הוא דיבור האחרון שבלוח הימין והוא מצוה לכבוד האב הגשמי כמו לאבינו הרוחני שהוא מצות אנכי, ולפ"ז נמצא כי אכן כיבוד אב יש לו מעין מצות אנכי שהוא עשה אבל הוא דבר טבעי ועדיין חסר תכלית הביאור בזה, ועוד חזון. וכן בהכנה למתן תורה היה ע"י לא תעשה אל תגשו וגו' הגבל את ההר, שכל אלו הם בחי' 'עצרת' ולא עשה.

ביאור המנהגים להעמיד אילנות, לאכול חלב ולימוד הלילה

ונתבאר כי דברים אשר לא נאמרו בהדיא נקראו 'אורות מקיפים', וי"ל כי כאשר מקימים אותן המצוות נעשה מהאור מקיף אור פנימי, ומ"מ הרי צריכין ג"כ אור מקיף, לזה בא הצווי של לא תעשה אשר הצווי הוא בחי' אור פנימי שנאמר בהדיא אבל הקיום הוא בדרך פרישה, וכל פרישה בא מפאת

מחלות, 'ניחא שבכלן נשיקה' (שס), וחלב עצמו למעלה ממנה שמורה על עצם החיים.

ועל פי זה יובן היטב, כי ביו"ט שבועות נצטוינו שלא לעשות מלאכה שהוא ענין עץ הדעת טוב ורע שגרם מלאכה, ומזה מובן שעבודתנו להתדבק בחיים שהוא סוד לובן העליון בחי' חלב, ומה נמלצו לחכי דברי ה'אמרי נועם' שכתב בטעם אכילת מאכלי חלב (אמרי נועם - מועדים, שמועות) שהוא האופן היחידי להמשיך דבר חדש לעולם בלא מלאכה כי חולב אדם לתוך המאכל ואין בו משום מפרק, עכ"ד. ולדברינו יובן היטב כי כאשר נצטוינו בעצרת לעצור ממלאכה ולא יותר, ומובן מזה ממילא שעבודת היום במאכלי חלב שהוא היפך המלאכה וכאמור הוא בחי' החיים שאין בו יגיעה ולא נצרך לצווי כלל.

הטעם שהיה צווי גם על מ"ע בעשרת הדברות

ואל תקשה לך דאם כנים הדברים למה נצטוינו בעשרת הדברות במצוות עשה ולא תעשה, הרי אז באנו למדריגה שאין לצוות אלא על מצוות לא תעשה. וי"ל כי אכן מצות עשה עיקרו אנכי שלרוב ראשונים (עי' דרך מומיק, מנחם האמנת אלקות) אינו צווי ומצוה, רק הוא הגדרת המציאות, והוא כדברינו ממש אשר א"א לצוות

מאמר עין חיים היא

(מהלס מ ט) 'ותורתך בתוך מעי' (עי) מיל פ"ה). וביותר י"ל כי להיות ניעור בלילה אינו מכח מה שמשיג בתורה, כי מצד השגה די לו בלימוד היום, רק כאשר מרגיש שא"א לפרוש מן התורה, והוא מכח הרגשת החיים כמו שאנו אומרים (נרמט להנמט עולס נמפילמ ערמט) 'כי הם חיינו ואורך ימינו' ע"כ 'ובהם נהגה יומם ולילה', (עי נרמט סא נ). נמצא לימוד בלילה מושרש בבחי' מקיף של תורה היינו מה שא"א להסביר ולצוות. ומאידך גיסא פורש מן השינה שהוא ענין לא תעשה.

'נעשה' - רומז למנהגי ישראל שלא נשמעו בפירוש

ובזה יש לפרש ענין 'נעשה ונשמע'. כי נעשה פי' שקבלו ישראל לעשות גם מה שלא ישמעו, והם דברים התלויים בחיים ועי"ז זכו לבחי' בטר (שנמט פט ה) שהוא אור מקיף (עי קל"ט פממי חממה, טז). והדבר תלוי בעומק הפשט אשר פירוש 'נעשה' שהיו ישראל מדלגים על הסדר מגודל הרגשת החיים 'עמא פיזיא' (שנמט פמ ה) שלא ישמעו מפורש בהלכות החיים אשר אינם צריכין צווי, וזהו דרגת 'בתרה של תורה' אשר הרוצה לזכות אליה לא יאבד אפילו א' מלילותיו (רמנ"ס הלומט מ"מ פ"ג ה"ג), כי אם רוצה לזכות לכתר צריך לומר נעשה לפני נשמע היינו

שהאדם מכיר שיש אור שאינו יכול להשיגו שהוא בחינת 'אור מקיף' (עי לקומי מורה לנעל המינא, פקודי). נמצא שבקיום המ"ע נעשה האור מקיף לאור פנימי, ובקיום המל"ת נעשה האור פנימי לאור מקיף. ולפ"ז י"ל כי יש לנו ב' מנהגים עיקריים בחג השבועות, א' העמדת אילנות בביהמ"ד, ב' אכילת מאכלי חלב. וי"ל כי העמדת אילנות הוא כנגד העין הדעת שאנו צריכין לתקנו, והתיקון הוא שלא לעשות ממנו פנימי כמו שנצטווה אדה"ר שלא יאכל אותו ויפרוש ממנו וישאר בחי' מקיף, וכמו שעשה אדה"ר לאחר החטא עלי תאנה שזהו תיקון החטא שיעשה מעין הדעת מלבושים שעניינם כלי לאורות מקיפים - כי גם המקיף צריך כלי אע"פ שאין האור נבנם לתוכו - מ"מ נתפס בו, ולכן עושין מקיפין מן האילנות. והמאכלי חלב, י"ל ע"ד הלצה אשר היות שהם מרמזים לבחי' שורש עין החיים דרגא דמקיפים, אנו אוכלין אותו לרמז שנעשה ממנו אור פנימי. נמצא שהפנימי נעשה מקיף, והמקיף נעשה פנימי. וענין לימוד הלילה י"ל שהוא ממוצע וכולל שניהם, כי לימוד הלילה פירוש שאינו ישן והוא פרוש מן השינה, ובו בזמן הינו עוסק בתורה בקום ועשה. נמצא פרוש מן השינה ע"י קיום מצות לימוד התורה שהוא אור פנימי והשגה כמש"כ

קונטרס עין החיים

שלא יעשה חשבון אם יכול ללמוד
כל מנהגי חג השבועות תלויין בבחי'
בלילה או לא, כי דבר שהחיים תלוי
'בתרה של תורה' שנזכה אליה
בו אינו תלוי בחשבון. ולפ"ז מובן כי
בשלימות אכיה"ר.

מה אדיר שמך בכל הארץ

מה אדיר שמך בכל הארץ

בחלב ולכן היה מותר לתת את הבקר עם חמאה וחלב, ע"כ דברי המלבי"ם. והובאו דבריו בהגהות חשק שלמה על הש"ך (יו"ד סי' נא סק"ו), והוסיף הוא כי גם החלב נברא בספר יצירה ובזה מתרץ קושיית ה'פליתי' (סי' פא סק"ו) מדוע לא הביא הגמרא ראייה להתיר חלב מן החי מאברהם אבינו עיי"ש.

אמנם לפי זה קשה דברי המדרש שנצח הקב"ה למלאכים בטענה זו שאכלו בשר בחלב, שהרי בשר כזו מותר בחלב, ונראה לפרש כי הטעם שבשר שנברא בספר יצירה מותר בחלב, הוא ע"פ היסוד שכתב הרמב"ן (נמנר ה' כא) כי כל התורה יסודו לקיים הכל ע"פ טבע כי התורה אינו סומך על הנס (ולא נאשה סוטה שהוא יולא מן הכלל), והענין שכוונת התורה הוא לברר את הטבע ולכן דיני התורה מוגדרים ע"פ מציאות הטבע. והיות שהנברא ע"פ ספר יצירה איננה בריאה טבעי, על כן אין לו דין בשר ע"פ תורה. וכעין מאי דאמרינן 'תורה לא בשמים הוא' (דנרס ל' יג) כי אפי' אם יהיה אות או מופת מן השמים לא יכריע את כוונת התורה, וכן הוא

בפירוש 'דן ידין' להרה"ק ר"ש מאוסטרופוליא הי"ד על ספר קרניים (מאמר יג) כתב טעם לאכילת מאכלי חלב בשבועות על פי מש"כ בפסיקתא רבתי (פסי' כה), ומובא בדעת זקנים ריש פרשת וירא (יח ט), כי בשעה שעלה משה למרום צר הקב"ה קלסתר פניו דומה לאברהם וכשטענו המלאכים 'תנה הודך על השמים' (תהלים מ ג) אמר להם הקב"ה לא זה שאכלתם אצלו בשר בחלב מיד הודו להקב"ה, שנאמר (שס) 'הוי"ה אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ', ע"כ דברי המדרש. וכדי לרמז שע"י מצוה זו זכו ישראל לקבל התורה, שבוזה נצח הקב"ה לטענת המלאכים וע"כ אוכלים מאכלי חלב בשבועות, ע"כ תוכן דבריו הקדושים.

ויעויין במלבי"ם בפרשת וירא עה"פ (נלאשים יח ז"ט) 'ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה וגו', שהביא מדברי חז"ל (עי' מסד לאגדה, מעין ה' נהר נא) שהכוונה אשר עשה שאברהם עשה בעצמו את בן הבקר ע"י ספר יצירה, והוסיף המלבי"ם שבקר כזה אין בו דין בשר

קונטרס עין החיים

אור לנעל התמיא, פרשת יתרו, מאמר 'וכל העם',
ואין כאן מקום להאריך) שענין מצווה
ועושה הוא לקדש את הגשמיות
דייקא, ובפרט מצוות מילה לקדש
הגוף מסוגל לקשר שמים לארץ
דייקא כנודע 'כי כל בשמים ובארץ'
(דה"א כט יא) מרמז למדת צדיק - בחי'
מילה (מקו"ז כט א), שעל ידו
מתקשרים שמים וארץ. ונודע (ספר
הלקוטים, פרשת עקב) שהזית רומז ליסוד
שהוא פרי השישית, ומעלתו שסמוכה
לארץ, לרמז כי קדושת המילה נותנת
לאדם הבנה בהקדושה שיש בארץ
דייקא. 'לא בשמים הוא לאמר מ'
י'עלה ל'נו ה'שמימה' (דברים ל יב) ר"ת
מילה כדאיתא בזוהר (מקו"ז ז ג; סו א;
קלא א), כי המילה לומד לאדם שאין
צורך לעלות לשמים כי קרוב אליך
הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו
(דברים ל יד).

בבשר שנעשה באופן ניסי אמרינן
שלא על זה דברה תורה.

וכל זה הוא מטעם נתינת התורה
לישראל למטה בארץ דייקא.
אבל בשעה שאמרו המלאכים 'תנה
הודך על השמים', והם טענו להיפך
כי 'תורה לא בארץ הוא', א"כ י"ל
כי אדרבה הבשר שנברא באופן ניסי
הוא הנקרא בשר כי 'תורה בשמים
הוא', וסומכין על הנס, ובזה נצח
הקב"ה למלאכים. וי"ל כי זה היה
כוונת אברהם אבינו להראות
למלאכים שתורה אינו בשמים,
והעיקר לעשות מצוות בגשמיות
בדברים טבעיים דייקא שזהו היפך
דעת המלאכים שאין אצלם חשיבות
בעניני הטבע והגשמיות, וזה למד
אברהם ממצות מילה שזה היתה
'מתן תורה' לאברהם אבינו, שבזה
נעשה 'מצווה ועושה'. ונודע (עי' מורה

מאמר שאו שערים ראשיכם

מאמר שאו שערים ראשיכם

בדרך כלל אנו חושבים כי עיקר הקושי להמשיך איזה דבר שבקדושה היא הקושי לגלות ולחדש דברי תורה אמיתיים, אבל אם יהיו הדברי תורה אמיתיים וברורים ממילא יתקבלו בלב המקבל. ואין זה נכון שיש קושי גדול שיפתח המקבל את לבו כנכון לקבל בתוכו הדברי תורה. כל מגמת דוד המלך ע"ה היה למצוא מקום לה' שהיה מחפש איזה מקום מוכשר לקבל כנכון את הארון שבו מונחים הלוחות והתורה. ולכן כאשר נכתב ס"ת עדיין אין מקום לשמחה כי מי יאמר שיזכה להכניס התורה למקומה הנכון. אמנם כאשר זוכה להכניס התורה לארון הקודש אזי יש שמחה. 'כה אמר הוי"ה אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי' (ירמיהו ט כ"ג), כי גם בכל מעלות רוחניות שיש בעולם, חכם - הלומד מכל אדם, גבור - הכובש את יצרו, ועשיר השמח בחלקו (אנו ד ב), עדיין אינו מוכרח שקנה את המעלה כנכון. כשם שהוא עכשיו בדרגא של חכם גבור ועשיר, כמו כן יתכן שבמהרה ינתק המעלה הימנו, וא"כ במה

זה היום עשה הוי"ה נגילה ונשמחה בו על שזכינו לשמחת התורה. ואין העת להאריך כי עת לכל חפץ ועתה הוא עת רקוד יותר מעת לדבר, ומ"מ לא עת לחשות הוא ונשתדל בקוצר אמרים לפרש מליבא לפומא שמחת הלב שאנו שמחים היום.

מהו השמחה של הכנסת ס"ת

מנהג ישראל תורה וקוראין סיום כתיבת ספר תורה בשם 'הכנסת ספר תורה', והדבר מחוסר הבנה, שהרי השמחה הוא מכח כתיבת הס"ת או מסיבת גמרה של תורה, ואיזה מצוה יש בהכנסת ספר תורה. למדנו כעת בשיעורי חסידות בישיבה כי כל דבר שבעולם כלול בתוכו שתי בחינות 'האור' שהוא השפע עצמו והכלי שהוא מקבל את השפע, וכח המשפיע נקראת ימין והמקבל נקראת שמאל וכשם שכל אחד צריך לשתי ידיים כך בכל בחי' נמצאת אלו הב' בחינות. ב"ה זכינו בדור הזה לרבו השפע של תורה באופן שלא היה בהרבה זמנים אבל כל זה הוא מצד השפע, אבל הכלי לקבל השפע משופלת עד תחתיה.

קונטרס עין החיים

שערים זה בזה, אמר עשרים וארבע רננות ולא נענה עד שאמר (דקי"ז ו מז) 'אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דויד עבדך' (עי' שגמ ל א), פירוש הדברים כי היה קושי מיוחד אחר כל עבודת בנין בית המקדש עדיין לא היה מקום בפתחי עולם שיכנס הארון לשם, והפתחי עולם הן מרומזים גם כן על פתחי הלב אשר כל מלך ישראל - מאן מלכי רבנן (גיטין סג א) - שרוצה להכניס דברי תורה בלבבות ישראל צריך לצעוק כ"ד רננות ועדיין לא נענה עד שנתעורר כח וזכותו של דוד, כי בימי דוד לא עמדו כמה גדולים על מעלתו של דוד כי מצד השפּע של תורה היו כמה גדולים יותר מדוד, אבל כחו של דוד היה לעורר מקום לה' ובזה אין בדומה לו. 'באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה', כי זהו כוחו של הנעים זמירות ישראל לעורר בלבב כל ישראל שיפתחו השערים למלך הכבוד. ופתיחת השערים תלוי בהכרה ב'מלך הכבוד', כי כפי מה שהמקבל מכבד ומוקיר את ערך התורה כך יהיה פתיחת לבו, ואם דבקו השערים זה בזה, זאת אומרת שיש בהם כבוד לדבר אחר זולת ארון ברית ה'. ע"כ ביקש 'מי הוא זה מלך הכבוד' (פסלים נד י), וכי יש בעולם איזה מציאות לכבדו זולת מלך הכבוד, ובזכותו של דוד נתקבלה תפלה זו ויבא מלך הכבוד.

יתהלל. אמנם כאשר הוא מרגיש שהקב"ה משפיע לו השפּע ומתקשר בו אז יתהלל המתהלל, כי מקבל השפּע מאת נותן השפּע ויודע ממי קבלו 'הסכל וידע' - מלשון התחברות, 'אותי' - שורש השפּע.

לפני שזכיתי למסור שיעורים לתלמידי חמד בישיבת 'היכל התלמוד' סיפר לי אחד מעשה נורא מהגאון הגדול רבי אברהם יוסף רוזנבלום זצוק"ל, שאברך אחד ביקש ממנו הדרכה לפני שקיבל התמנות להיות מגיד שיעור בישיבה, ואמר לו 'הזהר שכל שומעי לקח, בסוף השנה, לא ישנאו את התורה יותר מתחילת השנה...'. עכ"ד. וסיפר האברך שבאותו פרק היה משתומם וכי זה יהיה ההדרכה למגיד שיעור... ועכשיו לאחר עשרים שנה הוא מבין היטב מה שאמר, עד כאן הסיפור. ונוכל לומר, אע"פ שבודאי אמר הגדול בישראל מסר הדרכה הנכונה וח"ו לא באתי לחלוק על דבריו הגדולים, אמנם אם זהו הדרכה למגיד שיעור הרי זה עלבון גדול לתורה, כי התורה שהוא שעשועים של הקב"ה שמלאכי עליין חמדו אותה, היעלה על הדעת שתהא נמאסת בעיני הבחור ע"י המגיד שיעור שמוסר לו התורה???

דבקו שערים זה בזה

בימי שלמה כשבא להכניס הארון לבית קודש הקדשים דבקו

מאמר שאו שערים ראשיכם

ומזל תחתון - שורש נשמת ישראל וא"כ כשם שיש מזל פתיחת השער של תורה שיתגלה, כמו כן יש מזל שיפתח הלב לקבל התורה, וזהו 'ספר תורה שבהיכל' שתלוי במזל תחתון. פעמים יש מגיד שיעור שאומר דברים נפלאים ועמוקים בתורה ואין לו מזל שיכנסו הדברים ללב, כי הכל תלוי במזל גם פתיחת ההיכל ובעתות רצון כאשר מאיר מזל העליון נפתחו ארובות השמים בתורה ואז כמו כן נפתחים למטה לבבות בני ישראל בני ישראל לקבל התורה, ולכן בעת פתיחת הארון שהוא עת רצון אנו אומרים 'יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באורייתא' (עי' זו"ק ס"ז ו' א'), כי צריכין עת רצון שיפתח הלב להכניס התורה שזכה להתגלה ולירד ממקום גבוה, שיזכה להתיישב במנוחה נכונה בלב פתוח.

בשם שאמרנו שבכל דבר יש ימין ושמאל, הימין הוא השפע והשמאל המקבל השפע מצינו בתורה גופא לומדי תורה שצריכין סעד מתומכי תורה עבודת התוכי תורה הוא לבבד את הלומדי תורה ולהכיר במעלתם, ועל זה נאמר (משלי ג טו) 'ארך ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד', ואמרינן (שנא סג א) 'למיימינן בה אורך ימים... למשמאילים בה עושר וכבוד', ויתכן שהכוונה מיימינים הם העוסקים בתורה ותורתם, אומנתם שמרגישים החיים שבתורה,

מאחורי הפרגוד שמעתי כשאחד מן הבחורים אומר 'איני רוצה לשמוע בעת ההכנסת ס"ת כי בשיבתנו כל בחור הוא ספר תורה'. ואנכי אעשה כדבריו ולא משום שהנני רוצה למלאות בקשתו אלא שהאמת הוא שאינו נכון לומר כן, שהרי אמרו חז"ל (מכות כג ז) **שנברא** רבה הוא כמו ספר תורה, ומ"מ כל אחד מישראל יש לו אות בתורה, כי ישראל ר"ת י"ש ש"שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה כנודע (מג"ע אופן קפו, וסא עפ"ד סו"ס לא א, ועי' תשובות סו"י סי' ללה), אבל מה שאני אומר הוא כי בשיבתנו כל בחור בשיבתנו הוא ארון הקודש שמכניסים בתוכו הדברי תורה. עוד זאת אומר כי אין מעלת הארון הקודש פחותה מהתורה עצמה, ואף מתגלה בה מעלה שאינו מתגלה בתורה עצמה. יש ישיבות נתיבות התלמוד, עמק התלמוד... אבל ישיבתנו הוא 'היכל התלמוד', כי הדגוש אצלינו הוא שיכנסו הדברי תורה לתוך ההיכל. והכל יודעים כי כל תלמידי הישיבה לא עוד שלא קנו שנאה ח"ו להתורה בהיותם בישיבה אלא שכולם קנו יותר אהבת התורה ונתקשרו לתורה יותר מקודם שבו להיכל התלמוד. ויש לומר 'הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל' (זו"ק ס"ג קלד א), ונודע מפי חכמי אמת (ע"ס שער יג פ"ט) שיש ב"ג מדות ב' מזלות, מזל עליון - שורש התורה,

קונטרס עין החיים

כמו התומכים ברור הוא שיש מקום לתיקון בזה. והספר תורה יצא היום מ'היכל התפלה' ל'היכל התלמוד', זאת אומרת כי בני 'היכל התלמוד' צריכין ללמוד מבני 'היכל התפלה' שהם כשלעצמן בני תורה אמיתיים והם מוקירים התורה של תלמידי הישיבה אף שזהו פעמים ויתור מצדם וגם מחלקם הרוחני, מ"מ עושין הכל למען כבוד התורה. ע"כ אנו צריכין ללמוד מהם כמו שאמרו וכי 'בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא', אלא כ"ש עושר וכבוד (שנת 58), לרמז כי העוסק בימין של תורה ג"כ צריך לכבד את התורה ולקבלה בכבוד הראוי.

ואמ"כ בברכת היום שיזכה מורינו הרב שליט"א שלא יצטרך לזעוק כל כך רננות עד שיפתחו השערים, ונזכה לראות פתיחת פתחי הלב בפתחו של היכל כפתחו של אולם עד שנזכה שיבוא מלך הכבוד בב"א.

וע"כ הם זוכים לחיים מדה כנגד מדה, והמשמאילים הם התומכי תורה שעושין הכלי להחזיק התורה שמכבדין את התורה כראוי וע"כ זוכין לעושר וכבוד. ומה שחושבים תמיד כי הלומד תורה הוא משפיע והתומך תורה מקבל ממנו אין זה נכון לגמרי כי יש דברים שהלומד תורה צריך ללמוד מהתומכי תורה כי כאשר התומכי תורה מכירין כנכון בהלימוד התורה אזי יש לשאול מהלומד תורה האם אתה מחשיב את התורה שלך כל כך כמו התומך. וכאשר נתאבק יעקב עם שרו של עשו נפגם ירך השמאל שהוא 'תמכין דאורייתא' (זה"ק ח"א קע"א א), כי כאשר יש חסרון בהתמכין דאורייתא הוא מצד השמאל שבשמאלו עושר וכבוד. אמנם כאשר אנו רואין היום תיקון ההוד המסירות נפש של חברי הקהילה שבאו בכל כוחם לחזק ידי הישיבה, רצוני לשאול מהתלמידים האם אתם מחשיבים תורתכם כל כך